

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

The Developing of Program for Enhancement of leadership Learning Management for Schools Under Mahasarakham Primary Education Service Area 3

ชัยรัตน์ ดวงโชติ¹, วิทยา วรพันธุ์²
Chairut Duangchot¹, Wittaya Worapun²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 จำนวน 276 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 โดยศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นเลิศ 2 โรงเรียน และใช้แบบประเมินประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์กรประกอบการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริงมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate Student Master of Education. Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Lecturer of Educational Curriculum And Instruction Program, Faculty of Education, Mahasarakham University

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เมืองค์ประกอบด้วยนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล ผลการประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรมเสริมสร้าง, การจัดการเรียนการสอน, ภาวะผู้นำครู

Abstract

The objectives of the research were to study present condition, desirable condition leadership learning management of teacher, and to develop program for enhancement of leadership learning management for schools under Mahasarakham primary education service area 3. The research was set by doing 2 phases. The first phase educated the present condition, desirable condition leadership learning management for schools under Mahasarakham primary education service area 3 though the questionnaire by 276 teachers using stratified random sampling. The second phase designed a program for enhancement of leadership learning management for schools under Mahasarakham primary education service area 3. This phase educated two best practices and assessed the suitability and feasibility by 5 experts. The instruments used for gathering data were an interview form, and an assessment form. The statistics used for analyzing the collected data were mean, Standard deviation, Percentage, Modified Priority Needs Index.

The research results were as follow:

1. The present condition were at the high level, desirable condition leadership learning management of teacher were at the highest level, The actual assessment of learners is most necessary.

2. A program for enhancement of leadership learning management for schools under Mahasarakham primary education service area 3 assessed by 5 experts showed that it was suitable as a whole at the high level and was possible as a whole at the highest level. The program consists of 5 parts ; 1) background, 2) objectives 3) content, 4) methodologies, 5) evaluation

Keywords: Program, Leadership, Learning Management

บทนำ

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งหน้าที่หลักของ

ครูคือการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่างๆ ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความเสียสละดูแลเอาใจใส่ สั่งสอนอบรมให้ผู้เรียนได้พบกับ

แสงสว่างแห่งปัญญา ครูผู้สอนจึงจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และเรียนรู้เทคนิควิธีการที่จะพัฒนาการสอนของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ การจัดการเรียนรู้ต้องเน้นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยครูมีหน้าที่เอื้ออำนวยในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (เอียน สมิต และอนงค์ วิเศษสุวรรณ, 2550) ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการสอนของตนเองให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ใหม่เอง ใช้ทักษะกระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการเรียน ทั้งด้านปัญญา กาย อารมณ์ และสังคม รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี สร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ วัดและประเมินผลอย่างรอบด้าน (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2545)

การดำเนินงานในองค์กรเรื่องภาวะผู้นำไม่ใช่เรื่องของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่จะต้องมีการกระจายอำนาจให้ทุกคนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะภาวะผู้นำครู จะต้องมีการกระจายให้ทั่วทั้งองค์กร เนื่องจากสมาชิกทุกคนต่างก็มีความสำคัญ ทุกคนเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ โดยที่ทุกคนจะต้องมีความรับผิดชอบในการเป็นผู้นำและผู้ตามขององค์กร ช่วยกันพัฒนาและมีการแบ่งปันความรู้ใหม่ๆ ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ ร่วมกันทำงานเป็นทีม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเคารพและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนางานก็จะเกิดอย่างเต็มที่ ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพและความสำเร็จของงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดการเรียนการสอนเพราะผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2547) การพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนการสอนของครูเป็น

กระบวนการพัฒนาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งกระบวนการหนึ่ง ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเชี่ยวชาญ มีความสามารถในการโน้มน้าวแนะนำ เพื่อนครูให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน ทั้งการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผล รวมทั้งจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เป็นอย่างมากในการที่จะช่วยเสริมสร้างให้ครูมีภาวะผู้นำ มีความรู้และเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบันโดยเฉพาะในด้านปัญหาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและผลการทดสอบในการทดสอบระดับชาติหลายชั้นยังคงต่ำกว่ามาตรฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3, 2560)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อให้ครูได้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ให้มีวิธีการสอนที่หลากหลายตามบริบทของสถานศึกษาและบริบทของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ให้เหมาะสม เป็นครูผู้สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นอย่างดีการแห่งการเรียนรู้สามารถที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งยังเป็นแนวทางในวางแผนการพัฒนาครูที่เป็น

บุคคลในการขับเคลื่อนการศกษาตั้งแต่ระดับสถานศกษาไปสู่ระดับชาติ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหการพัฒนสถานศกษาได้อย่างเป็นระบบ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำครูด้านการจกการเรยนการสอนสำหรับสถานศกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศกษาประถมศกษามหาสารคาม เขต 3
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจกการเรยนการสอน สำหรับสถานศกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศกษาประถมศกษามหาสารคาม เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศกษาภาวะผู้นำครูด้านการจกการเรยนการสอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรยน 2) การจกการเรยนรู้ที่เน้นผู้เรยนเป็นสำคัญ 3) การประเมินผลการเรยนรู้ของผู้เรยนตามสภาพจริง 4) การจกกิจกรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรยนรู้ โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 ศกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำครูด้านการจกการเรยนการสอน

1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนสำหรับสถานศกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศกษาประถมศกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 145 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 986 คน

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนสำหรับสถานศกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศกษาประถมศกษามหาสารคาม เขต 3

จำนวน 276 คน จากการเทียบจำนวนประชากรกับตาราง Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970) แล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของภาวะผู้นำครูด้านการจกการเรยนการสอนสำหรับสถานศกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศกษาประถมศกษามหาสารคาม เขต 3 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert)

3. การดำเนินการวิจัย

2.1 ศกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำครูด้านการจกการเรยนการสอน

2.2 สร้างแบบสอบถามที่ได้จากการศกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยปรากฏค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามขององค์ประกอบ มีค่าเท่ากับ 1 ทุกข้อ

2.3 นำแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากครูด้านจำนวน 276 คน

2.4 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของภาวะผู้นำครูด้านการจกการเรยนการสอนโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2.5 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ของสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำครูด้านการจกการเรยนการสอนโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและ

สภาพที่พึงประสงค์จากแบบสอบถาม โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 วิเคราะห์ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified})

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

1. ผู้ให้ข้อมูล

1.1 ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาวิธีพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนจากโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศตามองค์ประกอบ 2 โรงเรียน 4 คน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูวิชาการใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 ผู้ให้ข้อมูลทำการสนทนากลุ่มและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ มีวุฒิปริญญาโททางการศึกษาและมีประสบการณ์ด้านการบริหารหรือการสอนไม่น้อยกว่า 7 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์วิธีพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนจากโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศตามองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ และนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ทำการประเมินค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับตัวบ่งชี้ ซึ่งทุกข้อคำถามมีค่าเท่ากับ 1

2.2 แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เป็นคำถามลักษณะแบบให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 2 ข้อคิด เห็น/เสนอแนะเพิ่มเติม และนำแบบประเมินนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ทำการประเมินค่าความสอดคล้องของข้อคำถาม ซึ่งทุกข้อคำถามมีค่าเท่ากับ 1

3. การดำเนินการวิจัย

3.1 ศึกษาวิธีพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนจากโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศตามองค์ประกอบ 2 โรงเรียน โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูวิชาการ มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการยก่าง

3.2 ยก่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยนำข้อมูลจากระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 มาใช้ประกอบในการร่างโปรแกรม

3.3 นำร่างโปรแกรมให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ทำการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้โปรแกรมที่สมบูรณ์

3.4 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่จะนำโปรแกรมไปใช้ 5 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มหาสารคาม เขต 3 โดยโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำครู

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวม

องค์ประกอบภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนการสอน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน	3.89	0.60	มาก	4.81	0.39	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.91	0.64	มาก	4.81	0.39	มากที่สุด
3. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง	3.88	0.62	มาก	4.80	0.40	มากที่สุด
4. การจัดกิจกรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.99	0.67	มาก	4.84	0.37	มากที่สุด
โดยรวม	3.92	0.63	มาก	4.81	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.63) และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดกิจกรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.67) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.64) การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.62) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.62) ซึ่งทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ดังปรากฏในตาราง 1 และลำดับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ดังปรากฏในตาราง 2

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.81$, S.D.=0.39) และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดกิจกรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.84$, S.D.=0.37) การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน ($\bar{X}=4.81$, S.D.=0.39) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}=4.81$, S.D.=0.39) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง ($\bar{X}=4.80$, S.D.=0.40) ซึ่งทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 2 แสดงค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI modified และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ (I)	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน	3.89	4.81	0.2365	2
2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.91	4.81	0.2302	3
3. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง	3.88	4.80	0.2371	1
4. การจัดกิจกรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.99	4.84	0.2130	4

1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยขององค์ประกอบ ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง (PNI_{modified}=0.2371) การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน (PNI modified=0.2365) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (PNI_{modified}=0.2302) การจัดกิจกรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (PNI modified=0.2130)

2. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีส่วนประกอบดังนี้ 1) หลักการที่ประกอบไปด้วยที่มาและความสำคัญของปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา 2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 4 โมดูล โดยแต่ละ

โมดูลมีขอบข่ายเนื้อหาเป็นจำนวนข้อดังนี้ โมดูลที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน 12 ข้อ โมดูลที่ 2 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 7 ข้อ โมดูลที่ 3 การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง 7 ข้อ โมดูลที่ 4 การจัดกิจกรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 7 ข้อ 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การสอนงาน การศึกษาด้วยตนเอง การพัฒนาโดยกระบวนการปฏิบัติงาน โดยรวมทั้งสิ้นใช้เวลา 68 ชั่วโมงพัฒนา 5) การประเมินผล ประกอบด้วย 3 ระยะ การประเมินก่อนการพัฒนา การประเมินระหว่างการพัฒนา และการประเมินหลังการพัฒนา โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.47) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.53)

อภิปรายผล

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 มีประเด็นที่สำคัญที่สามารถ นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำครูด้านการจัดการ การเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นราย องค์ประกอบ พบว่า การจัดกิจกรรมและบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้ให้ความสำคัญ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากครูหรือสถาน ศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ในส่วนของที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งที่ ครูพึงกระทำในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดควร ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพาพิญ ทองกิ่ง (2563) ที่สรุปไว้ว่า การจัดบรรยากาศใน ชั้นเรียนนั้นครูต้องปรับบทบาทตัวเองเพื่อให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการจัดการ เรียนรู้ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยครูนั้น จะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำและออกแบบ กิจกรรม การจัดบรรยากาศเชิงบวกในทางกายภาพ ทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียน รู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูทุกคนต้องร่วมมือกัน และต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับ นันท รัตน์ ฤทธิ์บำรุง (2559) ศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะ ผู้นำครูด้านเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถาน ศึกษา พบว่าด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อ การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงสุด

2. สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำครูด้าน การจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า การ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริงมี ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่มีความต้องการในการพัฒนา กระบวนการประเมินผลของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ที่สุด อาจเนื่องมาจากครูหรือสถานศึกษาเล็งเห็น ความสำคัญน้อยในการพัฒนากระบวนการประเมิน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง ซึ่งเป็นสิ่ง ที่ครูและผู้บริหารต้องสร้างภาวะผู้นำด้านนี้เพื่อ ให้เกิดการปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ซึ่งพิชิต ฤทธิ์จัญญ (2552) กล่าวถึงคุณภาพ ของการประเมินขึ้นอยู่กับผู้ทำหน้าที่ประเมินเป็น สำคัญ ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินควรมีคุณลักษณะ ของภาวะผู้นำที่ดีและมีจรรยาบรรณในการวัดและ ประเมินผล สอดคล้องกับ สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2557) กล่าวถึงการ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงถึงสมรรถนะที่แท้จริงหรือ ใกล้เคียงกับความเป็นจริงของผู้เรียน การประเมิน ตามสภาพจริงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาครู ที่เกี่ยวกับทักษะและกระบวนการ ซึ่งเป็นความ สามารถในการนำความรู้ไปใช้งานและพัฒนาการ การเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินตามสภาพจริง จะช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณาภาพของผู้เรียนตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดเป้าหมายไว้

3. ลำดับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 3 พบว่า การประเมินผลการ เรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริงมีความจำเป็นใน การพัฒนามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ของการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพ จริงมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าการพัฒนา กระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นกระบวนการที่ควรได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำ

ครูมากที่สุด เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 ให้พัฒนาภาวะผู้นำในด้านการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ (2550) ที่ได้สรุปไว้ว่า การสอน การเรียนและการประเมินผลเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างสอดคล้องกัน ถ้าจะสอนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามสภาพจริงผู้สอนต้องสอนและประเมินตามสภาพจริง การจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงต้องมีเหตุการณ์ตัวอย่าง ประสพการณ์และสื่อที่มีอยู่ในบริบทของความเป็นจริง เน้นการพัฒนาการคิดหลายรูปแบบ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้นั้นถึงจะประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยนาท พลอยบุตร (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 มีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่จะนำไปใช้เล็งเห็นว่าจะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาด้วยวิธีการที่พัฒนามาแล้วนั้นจะทำให้บุคลากรเป็นครูที่มีประสิทธิภาพตามแนวคิดของ Lombardo & Eichinger (1996) ได้ให้หลักการในพัฒนาบุคลากรที่นิยมมีสัดส่วนขององค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาจากกิจกรรมพื้นฐาน

3 ส่วน ร้อยละ 70 เป็นการเรียนรู้และพัฒนาผ่านประสบการณ์ ร้อยละ 20 เป็นการเรียนรู้และพัฒนาผ่านบุคคลอื่น และอีกร้อยละ 10 เป็นการเรียนรู้และพัฒนาผ่านหลักสูตรและโปรแกรม ซึ่งสอดคล้องกับ พวงเพชร ผัดกระโทก (2559) พบว่าผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำสำหรับสถานศึกษา สำหรับการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมอยู่ในระดับมาก การประเมินความเป็นไปได้ของโปรแกรมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 ไปใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำครู ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนตลอดจนผู้สอนควรตระหนักถึงความสำคัญ และให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถของครูผู้สอนและผู้เรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 สามารถนำโปรแกรมไปปรับใช้ส่งเสริมการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 ตามบริบทของโรงเรียนนั้นๆ

1.3 เวลาหรือวิธีที่ใช้ในการพัฒนาแต่ละขั้นตอนอาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและควรพัฒนาให้ครบทุกขั้นตอนตามโปรแกรมที่วางไว้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูเฉพาะด้าน เช่น ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริงที่มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิ่งฟ้า สนิธวงษ์. (2550). *การสอนเพื่อพัฒนาการคิดและการเรียนรู้*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.
- ชัยนาท พลอยบุตร. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นันท์รัตน์ ฤทธิบำรุง. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พวงเพชร ผัดกระโทก. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2552). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เข้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2545). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.
- พิมพ์พาพิญ ทองกิ่ง. (2563). *บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21*. ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). *ผลการประเมิน PISA 2012 คณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ นักเรียนรู้อะไร และทำอะไรได้บ้าง*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3. (2560). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3*. มหาสารคาม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2547). *การพัฒนาสมรรถนะการบริหารทรัพยากรบุคคล ในราชการพลเรือน*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กพ.
- เอียน สมิธและอนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2550). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Facilitating Student-Centered Learning)*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 18(2), 1–10.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3).
- Lombardo, M., & Eichinger, R.W. (1996). *The Career Architect Development Planner 4th*. Lominger Limited.